

One Planet Living

Kestävän elämäntavan konseptin soveltuminen Suomeen

Kaupungistuminen ja kulutuksen kasvu ovat lisänneet kestävän kehityksen merkitystä asuin ympäristöjen rakentamisessa. Kaupunkiympäristön sosiaalinen, taloudellinen ja ekologinen kestävyys ovat tärkeitä kriteereitä, joilla pyritään takaamaan kaupunkien houkuttelevuus, asukkaiden hyvinvointi sekä hyvän elämän edellytykset, ja siksi niihin kiinnitetään kaupunkisuunnittelussa ja aluekehittämisessä entistä enemmän huomiota. Kestävän kehityksen vaatimukset sekä kiihtyvä kaupungistuminen ja näiden väliset ristiriidat asettavat suuria haasteita kunnille, jotka ovat päävastuussa uusien elinympäristöjen luomisesta yhteistyössä yksityisen sektorin kanssa.

Skanskasta lyhyesti

Skanska globaalisti

- perustettu vuonna 1887 Ruotsissa
- Henkilöstöä noin 57 000
- Vuosittain noin 12 000 hanketta
- Listattu Tukholman pörssiin
- Liikevaihto vuonna 2014 lähes 16 miljardia euroa
- Fortune 500 -listalla

Skanska Suomessa vuonna 2014

- Liikevaihto 835,0 miljoonaa euroa
- Liikevoitto 35,2 miljoonaa euroa
- Henkilöstöä noin 2 200

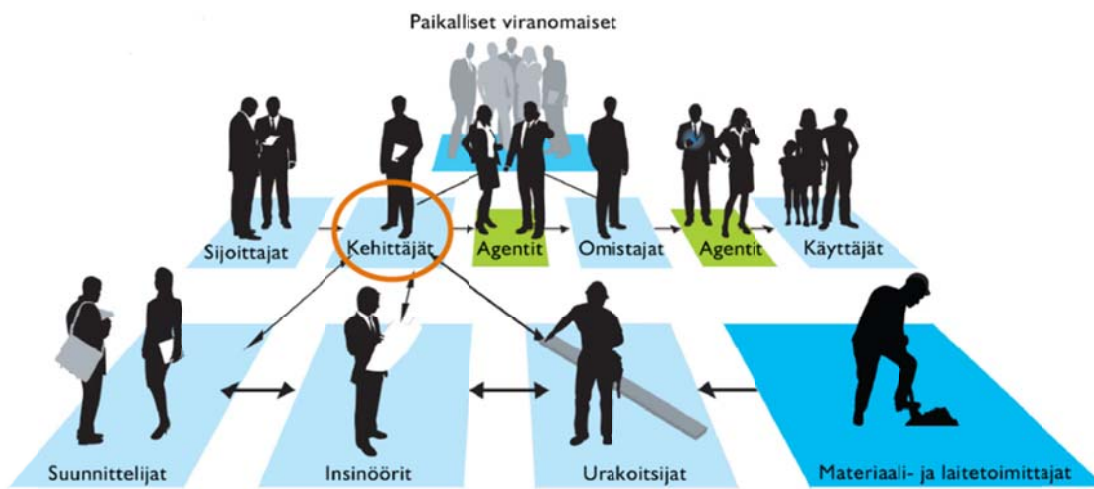
Skanskan hankekehityksen tarkoituksena on tarjota ja kehittää kannattavia ja ympäristötehokkaita tiloja asiakkailleen. Tuotteita kehitetään kaikille asiakassegmenteille: julkinen sektori ja kaupunkikehitys, toimistot, kaupan sektori, logistiikka ja teollisuus, erityisasuminen ja sairaalat, sekä hotellit ja muut tilat.

Erityisesti kaupunkikehityksessä Skanska pyrkii olemaan kestävän kehityksen edelläkävijä ja vastuullinen toimija ympäristötehokkuuden kehittämisessä. Tarkoituksena on jatkuva osaamisen laajentaminen ja osaamiseen kannustaminen energiatehokkaan rakentamisen ja yleisen ympäristötehokkuuden parissa. Omien aluekehittämisen työkalujen ohella, tärkeimmäksi kestävän kehityksen kaupunkihankkeissa nähdään kaupunkien ja kuntien kanssa yhteistyössä tehtävä kumppanuuskaavoitus hankekehityksen aikana. Tällaisella kokonaisvaltaisella yhteistyöllä pyritään takaamaan laatutavoitteiden täytyminen, suunnittelun taloudellinen toteutumiskelpoisuus sekä kilpailukykyiset kestävät kaupunkiympäristöt.

Kestävä kaupunkikehittäminen ja siihen liittyviä haasteita

Kaupunki- ja aluekehittämisen ajatusmaailma voidaan johtaa pitkälti tulevaisuuden filosofiasta. Tulevaisuutta ei tietenkään pystytä, varteenotettavista yrityksistä huolimatta, ennustamaan. Tulevaisuus ei kuitenkaan ikinä ole ennalta määrätty ja vaihtoehtoja on. Vaihtoehdot tarkoittavat mahdollisuutta vaikuttaa tulevaisuuteen. Tämän takia kaupunkikehittäminen on mitä tärkein osa yhteiskuntamme tulevaisuuden suunnittelua ja siihen on suhtauduttava vastuullisesti.

Kaupunkikehittämisen prosessi on haastava monestakin syystä jo ilman vaatimuksia kestävästä kehityksestä. Prosessin ominaispiirteitä ovat pitkä aikajänne, monen aktiivisen osapuolen intressien yhteensovittaminen, yhteistyö ja tiedon jakaminen prosessin aikana. Tieteellinen tutkimus on ehdottanut integroitua suunnittelua sekä kumppanuuskaavoitusta haasteiden hallitsemiseksi. Parannusta on selvästi tapahtunut, ja etenkin kaupungit sekä aluekehittäjät ovat omaksumassa tätä uutta integroitua yhteistyömallia. On kuitenkin todettava, että eri toimijoiden toiminnallisista eroista ja prosessin pitkästä aikajänneestä johtuen ei siltikään olla vielä täysin päästy eroon tehottomasta koordinaatiosta ja kommunikaatiosta. Etenkin kestävä kehityksen toteutumisen kannalta on tärkeää korostaa yhteistyön merkitystä. Kuvassa 1 pyritään havainnollistamaan kaupunkikehittämisen osapuolten määrää.

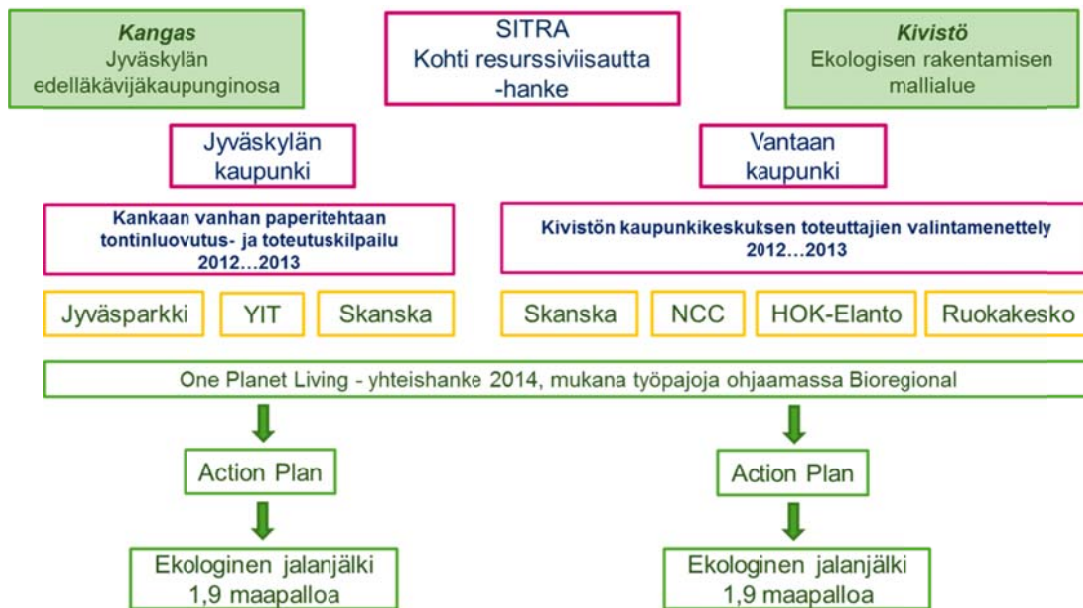
Kuva 1 Suuri määrä aktiivisia osapuolia vaatii integroitua suunnittelua kaupunkikehittämisessä. Lähde: WBCSD, Energy Efficiency in Buildings; Business realities and opportunities, 2007.

One Planet Living

One Planet Living® on Englannista lähtöisin oleva kestävä elämäntavan konsepti, jota on käytetty useassa hankkeessa ympäri maailman. Konseptin vahvuutena nähdään sen ymmärrettävyys, joka perustuu maapallon käytettävissä olevien resurssien niukkuuteen ja niiden oikeudenmukaiseen jaettavuuteen. Tarkoituksena on kannustaa ihmisiä ja yhteisöjä sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestäväan elämäntapaan. One Planet Living -konseptin on kehittänyt englantilainen voittoa tavoittelematon organisaatio Bioregional yhteistyössä maailman luonnonsäätiön (WWF) kanssa.

Laskennallisesti suomalainen elämäntapa kuluttaa resursseja yli kolmen maapallon verran (3,2). Muilla pohjoismailla kulutuksen taso on samankaltainen. One Planet -yhteisöllä tavoitellaan kulutuksen laskemista 1,9 maapalloon. Jotta taas kunnianhimoinen yhden maapallon tavoite saavutettaisiin, tulisi myös yhteisöä ympäröivän alueen jalanjälkeä pienentää

Lähtökohdaksi OPL -kokeiluhankkeelle muodostui kahden suomalaisen kaupungin, Jyväskylän ja Vantaan, kiinnostus kaupunkisuunnittelun ympäristötehokkuuteen ja kestävä kehityksen haasteisiin vastaamiseen. Suomen itsenäisyyden juhlarahastolla Sitralla on jo pitkään ollut kansallinen kiinnostus tutkia kestävä kaupunkiympäristön kehittämistä ja toimi hankkeen mahdollistajana osarahoittajan roolissa. Skanska toimii yhdistävänä tekijänä Jyväskylän Kankaan ja Vantaan Kivistön alueiden kehittäjänä ja ehdotti konseptin konkreettista kokeilua. Muut hankeosapuolet ovat olleet aktiivisesti mukana läpi kokeiluhankkeen. Kokeiluprosessin osapuolista ja etenemisestä kuvassa 2.

Kuva 2 One Planet Living kokeiluhankkeen osapuolet ja prosessin rakenne.

Eri hankeosapuolten mahdollisuudet vaikuttaa kaupunkikehittämisen eri osa-alueisiin havainnollistuu, kun ekologista jalanjälkeä lasketaan OPL -mallilla. Rakentajana Skanska voi esimerkiksi vaikuttaa hyvinkin paljon rakennusten energiatehokkuuteen ja infrastruktuurin toimivuuteen. Haastavampaa on vaikuttaa asukkaiden elämäntapaan alueen valmistuttua. Tässä keskeiseen asemaan nousee mm. kaupungin ja paikallisten yritysten tuki kestäväan elämäntapaan kannustamisessa.

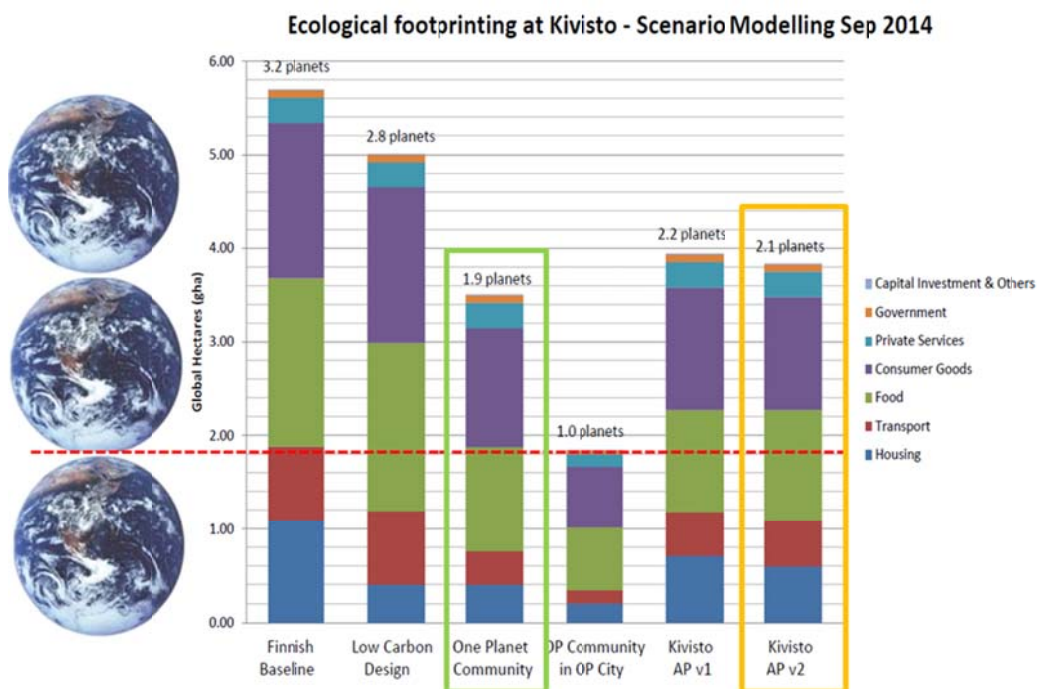
One Planet Living -konseptin käyttäminen kehitysprosessin aikana ehdotetaan edesauttavan osapuolten välistä yhteistyötä ja kokonaisvaltaista suhtautumista kestävyteen, sekä ympäristötehokkaiden ratkaisujen muistamista.

Konseptin vahvuuksia ovat nimenomaan elinkaariajattelun sisällyttäminen: kyse ei ole ainoastaan rakentamisen aikaisesta ympäristötehokkuudesta, vaan suunnitteluprosessi ja ylläpito ovat vähintään yhtä tärkeässä asemassa kestävan elämäntavan mahdollistamisen kannalta. OPL -toimintamallista on helppoa viestiä, sillä konsepti perustuu maapallon kantokyvyn rajoihin, mikä taas mahdollistaa alueen asukkaiden elämäntapaan vaikuttamisen. Kestävyys sisältää yleisten määritelmien mukaan sosiaalisen, taloudellisen ja ekologisen kestävyden. Kokonaisvaltainen lähestyminen kestävyteen on tärkeä pitää mielessä koko kehitysprosessin aikana. Mikään alue ei ole aidosti kestävä elleivät kaikki kolme kestävyden osa-aluetta toteudu. Taloudellisesti kestävä hanke ei voi olla ympäristöarvoiltaan tai sosiaalisesti kestävä. OPL -konsepti kannustaa yhteistyön ja tiedonjaon lisäämiseen, ja tarjoaa kaupungeille kokonaisuutta, jonka alle kerätä jo olemassa olevia kestävyteen liittyviä toimenpiteitä ja ohjelmia.

Kuva 3 One Planet Living 10 kestävän kehityksen periaatetta ja elinkaariajattelu.

Molemmille kehityshankkeille laadittiin yhteistyössä hankeosapuolten ja konseptin kehittäjän kanssa One Planet -toimintasuunnitelmat. Näihin kirjattiin keskeiset kestävyttä parantavat suunnitellut toimenpiteet. Toteutuessaan näillä toimenpiteillä päästään molemmilla alueilla noin kahden maapallon kulutuksen tasolle. Lähtökohtien ollessa 3,2 maapalloa, on jo tämä parannus kunnianhimoinen, ja hankepäätösten edetessä pyritään aiemmin mainittuun vielä kunnianhimoisempaan 1,9 maapallon One Planet -tavoitteeseen (Kuva 4).

Kuva 4 Tämän hetkiseen tavoitesuunnitelmaan perustuva Kivistön kaupunkikeskukselle laskettu ekologinen jalanjälki. Kuvassa näkyy myös lähtökohta sekä kunnianhimoinen 1,9 maapallon tavoite.

Keskeisiä suunniteltuja parantavia toimenpiteitä ovat Kankaalla esimerkiksi keskitetty asukaspysäköinti ja jätteenkeräys, aurinkosähkön hyödyntäminen ja kaupunkiviljelyperinteen jatkaminen. Kivistössä suunniteltuja toimenpiteitä ovat mm. joukkoliikenneinvestoinnit ja Kehärata, hukkalämmön talteenotto, ja kaupan tehostettu logistiikka ja kierrätys. Parantavia toimenpiteitä on sijoitettava jokaiselle kymmenelle kestävän kehityksen OPL -periaatteelle, jotta tavoite pystytään saavuttamaan.

Lisätietoa One Planet Living kestävän elämäntavan konseptista sekä kokeiluhankkeesta:

- Bioregional: <http://www.bioregional.com/oneplanetliving/>
- Sitra: <http://www.sitra.fi/artikkelit/resurssiviisaus/one-planet-living-konsepti-auttaa-kestavan-kehityksen-suunnittelussa-ja>
- Jyväskylän Kangas: <http://www3.jkl.fi/blogit/kangasjyvaskyla/?p=2171>
- Vantaan kaupunki:
http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/102437_OPL_tavoiteohjelma_Kivisto_II.pdf
- Green Building Council Finland: <http://figbc.fi/kestavassa-aluesuunnittelussa-otettu-isoja-askeleita-eteenpain/> tai <http://www.slideshare.net/FIGBC/alueseminaari-40062972>

Antti Tuomainen ja Camilla Eklund, Skanska